

натъ. Но право е — силенъ и страшенъ ми се видѣ. Е, дали той е извършилъ наистина кражбата?

— Подозиратъ го, както всѣкога. Азъ допускамъ, защото и това е едно отмъщение къмъ Вълчана. Пъкъ и Грозданъ достатъчно се е освободилъ отъ много прѣдразсѣдци. Тоя човѣкъ е способенъ и уменъ. Ако имаше повече като него, не щѣха да казватъ, че за нашитѣ идеи нѣмало почва въ селата. Той остава почти безъ земя, не я и цѣни твърдѣ, не скърби. Очитѣ му гледатъ вече къмъ града и къмъ фабриkitѣ.

— Нима ще се изселва?

— Нѣма какво друго да прави. Той изгубва земята си, както ще я изгубятъ много други като него. Това е законъ. И колкото по-скоро стане това, толкозъ по-добрѣ.

— Не ви разбирамъ,—каза Райна.—Какво говорѣхте прѣди малко, какво говорите сега. Нали и самъ искахте да ставате земедѣлецъ? Ами чифликътъ!

— Ахъ, да! — призна Радуловъ.

— Значи или сега, или тогазъ сте били неискренъ.

— Не, искренъ съмъ. И много дори. Но какво да ви кажа? Убѣжденията сж си убѣждения. Но у насъ има и вродени наклонности, подсъзнателни сили, които властвуватъ надъ всичко. Азъ самъ чувствавамъ едно влѣчение къмъ земята и не мога да отрека любовта си къмъ нея.

— Ново противорѣчие, Радуловъ!

— Не, съвѣмъ не. Това е вѣрно за всички хора, бихъ казалъ — и за всички врѣмена. Не е важно тука самото притежание, частната собственостъ на земята. Ако нѣкой мисли, че най-голѣмата радостъ и любовта къмъ нея иде отъ тука, той се лъже. Селянинътъ самъ може да мисли тъй, но това е повече привичка и заблуждение на врѣмето. Радостта и доволството иде отъ друго, иде отъ самия процесъ на обработването, иде отъ самата работа. А при каквато и да било форма на собствеността,